

ION CALAFETEANU (coordonator), GHEORGHE NEACȘU, DANIELA OSIAC, SEBASTIAN RUSU, *Revoluția română din decembrie 1989. Documente*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2009, 771 p.

Volumul, editat sub egida Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, reunește 132 de documente din perioada 16–27 decembrie 1989, de la manifestul *Chemare către toți românii de bună credință* al Frontului Popular de la Iași, până la prima sesiune a Consiliului Frontului Salvării Naționale, adică de la primul act revoluționar, până la primele decizii ale noii puteri. Sunt incluse stenograme, corespondențe diplomatice, rapoarte informative, proclamații, înregistrări și depoziții ale participanților la evenimente. În acest fel, volumul se constituie într-un instrument de lucru util din două puncte de vedere: al informației pe care o pune la dispoziție, respectiv al direcțiilor de cercetare pe care le poate deschide – sugestive și pentru cei care se ocupă de alte epoci.

În privința informației, considerăm că documentele oferă datele necesare pentru analiza, spre exemplu, a crizei regimului comunist în faza sa finală. Din ele reiese atât blocajul instituțional intern, care afecta inclusiv aparatul represiv (p. 125–137), cât și „schizofrenia” comunicării internaționale, în condițiile în care regimul oculta existența oricărei probleme (p. 163). Totodată, documentele oferă date despre desfășurarea propriu-zisă a revoluției. Sub acest aspect semnalăm numai un fapt care trimite la chestiunea încă neelucidată a agenților străini. Dincolo de informațiile pe linie militară externă, care semnalau riscul unei agresiuni din partea Ungariei, rapoartele Securității nu au făcut referiri clare la implicarea efectivă a serviciilor străine la Timișoara cel puțin. Evident, aceasta nu este o probă indubitabilă că implicarea nu a existat, dar faptul nu se poate totuși ignora, de dragul speculațiilor bazate pe supoziții sau prejudecăți.

În privința direcțiilor de cercetare, volumul deschide posibilitatea unor studii pe teme diverse, de istorie politică (evenimentială, instituțională) sau de psihologie individuală și colectivă. În acest sens, este interesantă de pildă tendința lui Nicolae Ceaușescu de a reactualiza momentele „mitice” ale carierei sale (trimiterile la anii 1945 și 1968), ca un simptom mental al pierderii contactului cu realitatea prezentă. De asemenea, ni se pare elocventă pentru disfuncționalitatea ideologico-morală a regimului invocarea sărbătorii Crăciunului, într-un apel la liniște din 22 decembrie (p. 259).

Din perspectiva teoriei lecturii, este vorba de o lucrare construită pe „efectele de real”, adică pe amănuntele factice care induc percepția directă a evenimentelor, implicând afectiv cititorul în narațiune. Într-o perioadă în care, intrată deja în manualele școlare, revoluția s-a abstractizat, o astfel de forță evocatoare poate să reprezinte o calitate în plus a volumului. În definitiv, volumele de documente au și această funcție narativă de a face istoria „vie”.

(Alexandru Mamina)

OANA RIZESCU, *Avant l'État-Juge. Pratique juridique et construction politique en Valachie au XVIIe siècle*, București, Editura Notarom, 2008, 547 p.

Lucrarea Oanei Rizescu își propune să analizeze procesul lentei geneze a statului modern în Țara Românească prin intermediul descifrării mecanismelor organizării aparatului juridic. Prin apropierea de către structurile de putere a instituțiilor și instrumentelor legate de actul de justiție a avut loc o tranziție înceată, de la gestiunea privată a litigiilor la controlul public al acestora, definitiv, în cele din urmă, pentru instituirea unui monopol al violenței legitime ca apanaj al statului.

„Studii și materiale de istorie modernă”, vol. XXIII, 2010, p. 135–140